

Rapportering av VÄXTLOKALER

Fram till 1970 skedde en fortlöpande insamling av växtlokaluppgifter i samband med tilläggen till Dalarnes Flora (se baksidans artikel). Nu 15 år senare, börjar det bli aktuellt att återuppta och vidareutveckla denna tradition. Vår flora förändras i snabb takt, ett flertal arter som förr var relativt allmänna är nu i tydligt avtagande. Andra arter är på kraftig frammarsch, gynnade av kulturlandskapets och skogsbrukets omvälvningar. Därför är det viktigt att nu återuppta dokumentationen av vår flora, som den ser ut idag.

Det i huvudsak äldre material som finns samlat i Dalarnes Flora utgör ett mycket värdefullt historiskt dokument. Genom att jämföra detta med dagens situation har vi i Dalarna unika möjligheter att upptäcka och följa florans förändringar, vilka oftast återspeglar de större miljöförändringarna. På samma sätt bör allt material från nu aktiva botanister äga stort dokumentationsvärde i framtiden, särskilt om vi beaktar arters ekologi och lämnar noggranna lokalangivelser. För att få en samlad aktuell bild av florans i landskapet erfordras en organiserad insamling av växtlokaler (även återfynd av tidigare beskrivna lokaler), samt nu gällande frekvenser för allmänna arter. Samtliga äldre uppgifter som ej publicerats i DF eller dess tillägg är även de värdefulla.

Idén till ett återupptaget rapportsystem framfördes på Botanikgruppens inledningsmöte i Rättvik. Där bildades även en arbetsgrupp med uppgift att utarbeta ett rapportsystem. Denna grupp hade ett möte i januari, där riktlinjerna för rapporteringen fastställdes. Fem personer utsågs att ansvara för det register där alla våra rapporter kommer att sammanställas. Registret kommer fylla ett flertal funktioner, utöver att det blir en grund för en ny Dalaflorea.

Detta samlade material bör kunna användas av alla intresserade, som vill göra växtgeografiska eller ekologiska specialundersökningar. Samtidigt bör det även utnyttjas för naturvårdsändamål, till att kartlägga och skydda hotade arter och upptäcka nya, presumtiva hotarter.

Ett översiktligt förslag på rapportlista har utarbetats av de registeransvariga. Där preciseras de bofasta arternas rapportbarhet i landskapets fem distrikt. Då listan bygger på äldre material kan den till viss del vara inaktuell ifråga om arters frekvens. För att rätta till detta kommer listan under våren att gå ut på remiss till Botanikgruppens medlemmar, varefter en slutgiltig lista kommer att framställas.

De sällsyntare arternas växtlokaler rapporteras på traditionellt sätt. För detta ändamål har förtryckta rapportblanketter framställts. Dessa kan beställas från registergruppen. Det vore önskvärt om rapporteringen kunde ske på dessa blanketter, då registret på så sätt blir mer lättarbetat och konsekvent. För-

utom den vanliga lägesangivelsen beskrivs biotop och ev mängd. Beskrivningen av lokalens läge bör helst kompletteras med s k RUBIN-koordinater (se särskild artikel). En sådan exakthet är av stort värde, då platserna bör kunna återfinnas i framtiden utan alltför mycket letande. Används inte koordinater bör det anges i vilken atlasruta lokalen är belägen (se nedan). Denna koordinatsättning är även en förutsättning för att så småningom kunna sammanställa rapportmaterialet på data, vilket troligen blir nödvändigt vid bearbetningen för en ny Dalaflorea.

Ett problem i större florainventeringar är att de något allmännare arterna ofta förbises vid rapportering. För att undvika denna situation kan arters frekvens i ett visst område rapporteras.

Detta har tidigare skett sockenvis, men då många av våra socknar är mycket stora och växtgeografiskt oenhetliga, är det lämpligare att frekvenser anges för mindre områden. Helst bör vi använda oss av Atlasrutor, 5 x 5 km stora, motsvarande de ekonomiska kartbladen. Denna ytenhet används allmänt i större biologiska inventeringar. Uppfattningen om en arts frekvens går ofta isär, till stor del därför att vi tolkar frekvensbegreppen på olika sätt. Därför föreslås här en specificerad frekvensskala: Arter med 1-3 lokaler/Atlasruta rapporteras som "sällsynt", 3-10 lokaler kallas "mindre allmän" och över 10 lokaler i en Atlasruta anses som "allmän". Även för dessa frekvensrapporter kan de nämnda rapportblanketterna användas (se sid 8).

En annan typ av florainventering, vilken används i de flesta landskapsflora-projekt, är s k Atlasinventering. Denna metod bygger på att man totalinventerar speciella områden, motsvarande Atlasrutorna, där man noterar samtliga förekommande arter på en X-lista. De sällsyntare arterna rapporteras även på vanligt sätt. Målet är att större delen, helst samtliga, av landskapets rutor blir inventerade under en begränsad tidsperiod, exempelvis 10 år. På detta sätt erhålls en mycket heltäckande och aktuell bild av arters utbredning och frekvens, där även allmännare växters gränser och eventuella utbredningsluckor kan urskiljas. Metoden omfattar hela landskapet, medan en traditionell rapportinsamling lätt ger en felaktig bild av floran, då stora områden aldrig besöks av botanister.

Inför en framtida Dalarnas Flora vore det därför mycket önskvärt att en liknande Atlasinventering så småningom också organiserades i Dalarna. Detta kräver dock att många botaniskt intresserade personer engagerar sig i inventeringen, då landskapet består av hela 1324 rutor. Givetvis är det värdefullt om vi redan nu, parallellt med det återupptagna rapportsystemet, kunde börja i mindre skala. Förslagsvis med de Atlasrutor vi ändå brukar vistas i vid botaniska strövtåg.

För sådana inventeringar har det nu framställts särskilda fältinventeringslistor (X-listor), anpassade för Dalarna. Dessa kan beställas från registergruppen. Listorna kan med fördel även användas vid inventering av mindre, begränsade områden.

I samband med inrapportering av sällsynta eller svårbestämda arter kan det ofta vara nödvändigt att dokumentera fyndet genom beläggsexemplar. Orsaken är att förhindra förväxling i kritiska växtgrupper, samt för att befästa de uppseendeväckande fynden i något av de vetenskapliga institutionernas herbarier. De har överhuvudtaget ett stort behov av aktuellt material då de huvudsakligen utgörs av äldre insamlingar.

De botanister som har upprättade kontakter med institutionerna bör givetvis även i fortsättningen använda dessa. Övriga kan sända beläggsexemplaren till någon av de nedanstående, för vidarebefordran till något institutionsherbarium. Vilka arter som bör insamlas är något oklart, varför en diskussion om detta vore önskvärt - kom med förslag!

Om en växtlokal riskerar att påverkas negativt av en insamling kan istället växten fotograferas.

I Dalarnes Flora finns angivet många tusen växtlokaler. De flesta är från seklets början, många är mycket äldre och åtskilliga yngre. Att så många lokaler finns angivna är naturligtvis av stort värde för oss som vill utforska dagens flora. Emellertid måste vi få in återfynd från dessa lokaler för att de ska vara annat än historia. Låt alltså Samuelsson och Almqvist guida Dig i gårdagens Dalarna och gläds åt Dina återfynd, som därigenom får en ny dimension!

Jan Edelsjö och Tomas Ljung

Rapporter och allt annat tänkbart material sänds till någon i registergruppen vilken består av följande personer:

Lennart Bratt, Länsstyrelsen, naturvårdsenheten, 791 84 Falun	023/814 22
Fred Campbell, Harkålsvägen 12, 794 00 Orsa.	0250/424 46
Jan Edelsjö, Kallmora 3275, 794 00 Orsa	023/251 92 el 0250/503 10
Tomas Ljung, Övre Gärdsjö 173, 795 00 Rättvik	0248/144 25
Sören Nyström, Tansågatran 10, 781 52 Borlänge	0243/120 22